

Functional Analysis and Treatment of Self-Injury Associated with Transitions

Brandon E. McCord, Richard J. Thomson and Brian A. Iwata, 2001, Journal of Applied Behavior Analysis

באדיבות סנדרה אנטוניב

בעיות התנהגות בקרב מטופלים שאובחנו עם אוטיזם ו/או עיכוב התפתחותי, מופיעות פעמים רבות בסיטואציות של מעבר בין פעילויות/ סביבות - Transitions. מחקרים קודמים הוכיחו כי התערבות בנסיבות יעילה בהפחתת תדירות הופעת בעיות התנהגות במצבי מעבר אך יחד עם זאת התקשו להבין את המנגנון של התהליך האחראי לשינוי בהתנהגות.

מטרת המחקר: שימוש בניתוח פונקציונאלי לזיהוי מחזקים המשמרים התנהגות בעייתית הכוללת פגיעה עצמית (SIB- Self Injurious Behavior) במצבי מעבר בין פעילויות, סביבות או שניהם יחד, ובניית תכנית התערבות על בסיס הממצאים.

משתתפים: 1) היידן, בן 27, לוקה בפיגור שכלי עמוק ולקות ראייה, מתנייד בכיסא גלגלים בסיוע מלווה. ה- SIB שלו כוללת הטחות ראש שכתוצאה מהן עינו השמאלית מאדימה ומתנפחת. 2) מייקל, בן 38, לוקה בפיגור שכלי עמוק, מתנייד ללא סיוע. ה- SIB שלו כוללת נשיכות חזקות בידיו ובשל כך תקופות עטה כפפות לצורך הגנה. שניהם בעלי יכולת שפתית מוגבלת. מתגוררים במוסד לאנשים בעלי צרכים מיוחדים.

השיטה: הסשנים התקיימו בסביבות שונות וכללו פעילויות שונות (לדוגמא: מעבר מהמגורים לחדר האוכל, חצר, חדר שינה מטבח וכו'). לשם הערכת האירועים שקדמו למעבר בין סביבות והאירועים שהתרחשו בעקבות המעבר, החוקרים חילקו את המחקר נחלק ל-4 שלבים:

1. Preference Assessment - שלב הערכת פעילויות מועדפות. בוצעה הערכת גירויים מועדפים (אכליים ומוחשיים) בשיטת בחירה מתוך צמד- PS להיידן, ובחירה מרובה-MSWR (עם החלפה במקום) למייקל.

2. Avoidance Assessment - שלב הערכת פעילויות שאינן מועדפות. המטרה לאתר פעילות לא אהובה ברוטינה היומית, ADL, ואיתור מטלה/עבודה לא אהובה. המטלות נבחרו על בסיס המידע שקיבלו החוקרים מהצוות המטפל ומתצפיות שביצעו בעצמם.

3. Functional Analysis - החוקרים ביצעו שינויים יזומים בפעילויות ובסביבות של המשתתפים ובחנו את השפעתם על תדירות ה-SIB של המשתתפים. התנאים שנבדקו: (א) סיום פעילות + תחילת פעילות אחרת, ללא שינוי בסביבה. (ב) סיום פעילות + תחילת פעילות אחרת, כולל שינוי בסביבה. (ג) סיום פעילות, ללא התחלה של פעילות אחרת, ללא שינוי בסביבה. (ד) סיום פעילות, ללא התחלה של פעילות אחרת, כולל שינוי בסביבה. (ה) שינוי בסביבה, ללא עיסוק בפעילות כלשהי.
4. Treatment Evaluation - על בסיס התוצאות של שלב 3 בוצעה הערכת טיפול ונבחנו מספר התערבויות לטיפול בהתנהגות בריחה. נבדקה יעילות הטיפול של ההליכים הבאים: (א) הכנה מראש. (ב) חיזוק דיפרנציאלי של התנהגות חלופית -DRA. (ג) DRA + הכחדה לבריחה + חסימת תגובה.

תוצאות:

1. Preference Assessment - תוצאות סקר מחזקים גילו כי הגירוויים המועדפים על המשתתפים הם: (א) היידן- עוגיות ומשחק Connect 4. (ב) מייקל- פחזניות גבינה וציפים של משחק פוקר.
2. Avoidance Assessment - פעילויות שאינן מועדפות: (א) היידן- צחצוח שיניים ופינוי מהשולחן. (ב) מייקל- צחצוח שיניים ואיסוף פריטים מהרצפה.
3. SIB -Functional Analysis מופיעה אצל שני המשתתפים לרוב בעת מעברים בין סביבות. עבור מייקל ההתנהגות הופיעה במהלך ביצוע המטלה (איסוף פריטים מהרצפה) וחוזקה שלילית (בריחה).
4. Treatment Evaluation - תוצאות הערכת טיפול עבור שני המשתתפים הראו כי הליך טיפול הכולל DRA+הכחדה + חסימת תגובה הוא היעיל ביותר להפחתת תדירות ה-SIB.

דיון בממצאים: לראשונה, במחקר זה, בודדו החוקרים את מרכיבי המעברים הגורמים לבעיות התנהגות וכל מרכיב נבדק לחוד. בנוסף, נבחנו הפעילויות המועדפות והלא מועדפות על המשתתפים ועל בסיס הערכה פונקציונאלית החוקרים איתרו את הפונקציה של ההתנהגות הבעייתית אשר הופיעה במהלך המעברים אצל כל אחד מהמשתתפים במהלך עיסוק באותן פעילויות, דבר אשר לא נבדק במחקרים קודמים. אצל שני משתתפים הופיעה ההתנהגות לרוב במעברים בין סביבות, אלה היו אירועים אברסיביים עבור המשתתפים אשר פנו להתנהגות כבריחה וחיזוק שלילי. אצל מייקל רמות גבוהות של SIB הופיעו גם כשנתבקש לבצע מטלה (שאינה מועדפת עליו). מעניין היה לראות כיצד ההתנהגות לא הופיעה בזמן שהמשתתפים עסקו בפעילויות מועדפות עליהם. תוצאות הערכת חבילות הטיפול הדגימו כי ללא יישום הליך הכחדה בתוך חבילת הטיפול, יעילות הטיפול מינימאלית. מחקר זה מצליח להרחיב ולדייק את הממצאים של מחקרים קודמים באותו נושא.

מחקרים עתידיים: המחקר התמקד במצבי מעברים בין פעילויות יומיומיות פשוטות וקצרות טווח, מעניין יהיה להרחיב את המחקר ולחקור באותו אופן פעולות מורכבות יותר הדורשות זמן ממושך יותר כמו רוטינת השכמת בוקר הכוללת בתוכה מספר פעולות.